

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

De S. Thaide Pœnitente In Ægypto Commentarius Prævius Sanctæ
memoria in Fastis sacris, veneratio antiqua, ætas, Vitæ duæ edendæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

DE S. THAIDE

POENITENTE IN ÆGYPTO

COMMENTARIUS PRÆVIUS

Sanctæ memoria in Fastis sacris, veneratio antiqua, ætas, Vitæ
duæ edendæ.

SECCLO IV
VEROSIMILI-
TER NONDEM
MEDIO.
Sancta, quæ,
licet in Martyrologio Romano non sit, in variis tamen

Ftsi Baronius aliique, qui Martyrologium Romanum reformare, eruditissimi viri S. Thaidem in id, prout quantum ad plures Sanctos alios fecerunt, e Sirlletiano Græcorum Menologio haud intulerint. ego tamen poenitenti illi peccatrici, quæ ab aliis Thaisis seu Thaisia aut paulo etiam aliter vocatur in Opere nostro locum Sanctos inter dandum existimavi, primo quidem quod pluribus præterea aliis Fastis sacris, etiam Latinis, exstet inscripta; deinde vero quod a longissimo jam tempore honorata fuisse pro Sancta reperitur. Quæ ambæ, ob quas Sanctis Thaidem accenseam, rationes quam sint veræ, ex jam nunc dicendis patescet Magna Græcorum Menæa excusa, commemorare Sanctos. qui cultu ecclesiastico a Græcis afficiuntur, quotidie solita, Sanctæ nostræ, memoriam ad hunc diem sequentibus hisce verbis consignant: Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀγίας Ταΐσας τῆς πόρνης. Eadem die sanctæ Taisiæ meretricis: tum duos quibus impudicitia sordes seu peccata poenitentia eluisse S. Thais indicatur, versiculos subjungunt. En illos, addita etiam ad calcem interpretatione Latina. Sic habent:

Ἐκ τοῦ ῥήπου σκηθεύσα τῆς ἀσωτίας
Φαίδρα πρόσαιε τῇ Θεῷ Ταΐσι.
A luxuriæ illuvie purgata
Ad Deum læta accedit Taisia.

aliis Fastis
sacris.

2 Versiculis, prout plerumque fieri consuevit, elogium subnectitur. Id porro cum elogio, quo in Menologio Sirlletiano Sancta ornatur, ad amussim fere convenit. Quare, ut ita simul et quid Menæa excusa, et quid Menologium Sirlletianum de Sancta litteris consignet, studiosus lector habeat in promptu, huc pariter illud cum adjecta versione Latina transcribo. Sequentibus hisce verbis concipitur: Ἀυτῇ ἐν παιδίᾳ παρά τῆς ἰδίας μητρὸς ἐργαστήριον κατέστη τοῦ διαβόλου: παρά δὲ παρνοῦτιοῦ τοῦ Σιδωνίου ἀγρευθεῖσα, καὶ τέλειαν πληροφορίαν λαβοῦσα, οὗ ἐστὶ μετάνοια, πάντα τὰ προσόντα τοῖς θεομένοις διανοήματα*, λίτρῶν ὄντα τετρακοσίων, καὶ ἐαυτὴν ἐγκλείσασα ἐν τινὶ κελλίῳ, καὶ δακρυλοῦσα καὶ στενάζουσα ἐκ βλάβους καρδίας ἔλεγεν· Ὁ πλάσας με, ἐλήσόν με. Ἐν τούτοις διετέλεσεν ἑτη τρία, ἐπειθὲν δὲ ἐξελθοῦσα κελύσει τοῦ ἀββά μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἐτελεύτησεν. Hæc (Thais videlicet) ab adolescentia per propriam matrem officina diaboli fuit effecta; cum autem a Paphnutio Sardonio aucupata, poenitentiamque esse agendam, poenitus fuisset convicta, bona sua omnia, quæ librarum erant quadringentarum, pauperibus distribuens, seque ipsam cellula cuidam includens, lacrymansque ac gemens e cordis profundo dicebat: Qui me creasti, miserere mei. In hisce transegit annos tres; inde autem jussu ab-

*διανοήματα

batis egressa post dies quindecim excessit e vivis. Totidem fere verbis in Menologio, hodierna Græcorum lingua a se conscripto, Thaidem etiam hodie celebrat Maximus Margunius, Cytherorum episcopus. Menæa pro more suo secutus.

3 Ad Fastos Latinorum sacros, quibus, ut etiam Latine, hic jam dictum, Sancta nostra pariter exstat inscripta, jam venio. Maurolycus ad hunc diem ita illam annuntiat: Thaidis Alexandrinæ, quam Pannucius * abbas convertit, quæ in ignem jactatis rebus pretiosissimis quas meretricio acquisierat, angustia cellæ et inedia per triennium sese sponte macerans veniam meruit. Maurolyco consonat in Usuardo suo Grevenus, uti etiam in Martyrologio suo Universali Castellanus. Verum posterior e binis hisce hagiologis Sanctam nostram paucissimis dumtaxat, quæ Latine sonant. In Ægypto sancta Thais poenitens, verbis Gallicis celebrat. Prior autem, licet sequentibus hisce, Taysis quondam peccatrici, quam sanctus Paphnucius abbas convertit, et in cella arta inclusit; ubi in maxima poenitentia exactis annis tribus, postea quievit in pace, usurpatis verbis, non minus proluxæ, quam Maurolycus, Thaidem commemoret, id tamen non ad octavum Octobris, ut hic, sed ad vigesimum octavum Augusti diem facit. Fuerit fortassis discriminis ratio, quod alter diem Sanctæ natalem, seu illum, quo felicitatis excessu in celo primum nata est, alter vero illum, quo e vitæ impuræ sordibus ad Deum fuit conversa, in sacris a sese concinnatis Fastis consignare voluerit. Ut in hanc propendeam sententiam, facit Florarium nostrum Ms., in quo ad diem xxviii Augusti Sanctæ nostræ conversio brevissime hunc in modum, Thais peccatrici conversio, ac deinde ad viii Octobris diem depositio proluxius celebratur.

E Paphnutius

recensitis, celebratur, seculo iv verosimiliter

4 Verba, quibus hoc postremum ibidem fit, sequentia, quæ etiam huc transferre lubet, hæc sunt: S. Thais peccatrici depositio, per sanctum Paphnutium conversæ a studio meretricio. Quam ille, reperto Virginum monasterio, et cellulam parvam recludens, ostium plumbo sigillavit, et parvam ei fenestram dimisit, per quam ei cibus modicus deferretur. Post trium vero annorum poenitentiam abbas Paphnutius rediens, post revelationem sibi a Deo de illa factam ostium, quod plumbo signaverat, dissipavit dixitque ei: Egredere, quia dimisit tibi Deus peccata tua. At illa, testor, inquit, Deum, quia ex quo huc ingressa sum, ex omnibus meis peccatis quasi sarcinam feci mihi, et ante oculos meos statui, et, sicut non recessit anhelitus de naribus meis, ita nec quidem uno momento usque

AUCTORE
C. B.

usque ad hanc horam peccata mea recesserunt a me. Claruit anno Salutis cccxliv. In Ms. Cartusie Bruxellensis (adi Operis nostri tom. 3 Martii pag. 711) quædam etiam Sanctæ nostræ translatio celebratur; verum cum hanc, quæ unde hausta esse possit, haud perspicio, nulli alii commemorant Fasti sacri, præcipuosque ex his, in quibus Thais celebratur, jam recensuerim, in egiogia, ex iisdem modo huc transcripta, præcipueque in ultimum, e Florario nostro Ms. adductum, quædam nunc observo. Ac primo quidem assertionem, qua id, S. Thaidem anno Salutis 344 claruisse, adstruit, falsitatis indubitatae arguere non ausim. Etenim Paphnutius abbas, qui Sanctam ad Deum convertit, celeberrimum Thebaidos abbatem S. Antonium, cognomento Magnum, adisse, ac priusquam hæc e vivis excederet, consuluisse narratur in Vita Thaidis a nobis edenda; Antonius autem, uti ad xvii Januarii diem in Commentario, Actis ejus prævio, num. 18 jam docuimus, anno Christi 356 vitam hanc mortalem cum immortalis commutavit, nec, ut apparet, ante annum 320 (adi in Opere nostro, qui ad xvii Januarii diem Vitæ S. Antonii præmittitur, Commentarium num. 17) ea sanctitatis miraculorumque fama Antonius inclaruit, ut tum abbas Paphnutius, essentne a Deo Thaidi, in vivis adhuc existenti, remissa peccata, scire expetens, consulturus illum hac de re fuisse videatur.

nondum me-
dio migravit
ad Domi-
num.

5 Hisce itaque expensis, supra in margine, quo obitæ a Thaidæ mortis epocham latiori saltem modo determinatam studioso lectori exhibeam, Seculo iv verosimiliter nondum medio adscripsi. Quod si quo tempore Paphnutius, Heracleotes ex dicendis, qui Sanctam ad frugem meliorem adducit, diem extremum clausurit, haberetur perspectum, propius fortassis tempus, quo Thais ad Superos migravit, definiri posset; verum, etsi quidem Castellanus in Martyrologio suo universali pag. 229 abbas hujus mortem cum anno circiter 330 conjungat, eundemque anno 321 claruisse, Florarium nostrum Ms. mox recitandis verbis notet, nihil tamen, quod Vitam ejus ad annum usque 350 protrahere impediatur, suppedilat; imo vero, illum forte non prius quam anno circiter 380 e vivis excessisse, Tillemontius tom. 10 Monumentorum Ecclesiasticorum pag. 44 affirmat. Quæ cum ita sint, tempus, quo Sancta obierit, eo, quo jam id feci, modo determinasse contentus, pauca modo pro abbate Paphnutii, cui plures (adi in Vitis Patrum pag. 488 Rosweydy) existere homonymi, notitia hic adjungo. Maurolycus ad xxix Novembris de Paphnutio abbate, quem, non secus ac supra, Pannucium perperam cum Petro de Natalibus appellat, sic habet: S. Pannucii abbas, qui eremum Heracleæ regionis incoluit, et cujus opera Thaidem insignis formæ meretricem, ornamentis in ignem projectis, veniam pœnitentia meruisse perhibent. Eadem fere ad viii Martii subministrat Florarium nostrum Ms. En verba. Paphnutii confessoris, qui convertit Thaisim meretricem, et tres viros ereptos sæculo lucratus est Deo. Claruit anno Salutis cccxxi. Paphnutius ergo, qui Sanctam nostram convertit, certissime, si modo recte memorent bina isthæc adducta Hagiologia, alius non est, quam Paphnutius, qui apud Rosweydy in Vitis Patrum lib. 2, cap. 16 a Ruffino, veluti ultimus deserti in regionibus Heracleos, splendide apud Thebaidam urbis, habitator memoratur, vitamque in regione, quæ est circa Heracleotas Thebaidis, cum morte com-

mutasse, a Palladio Historiæ Lausiacæ cap. 62 D refertur.

6 Verum quid de re hac censendum? Mihi equidem, ut Thaidis conversionem Paphnutio Heracleensi, qui ita quidem a loco, quo vitam eremiticam ducit, Sidoniusque etiam verosimillime ab altero, quo natus est, supra in dato e Menæis egiogia (rectene, an secus, non definio) appellatur, aut denegandam, aut alteri Paphnutio attribuendam pronuntiem, nihil omnino suppetit. Quod cum ita habeat, per Paphnutium, qui a Paphnutio Heracleote sit diversus, conversam fuisse Sanctam nostram, non credam, donec solida, quæ id evincant, rationes adducantur in medium. Porro apud S. Antoninum, Petrum de Natalibus, Jacobum de Voragine aliosque Legendarios varia etiam exstant S. Thaidis egiogia; hæc autem omnia, uti etiam egiogia, e Florario nostro Ms. supra huc transcriptum, e Latina, quæ apud Rosweydy in Vitis Patrum exstat, Sanctæ nostræ Vita indubie profuxere. Id quisque, qui hanc cum illis contulerit, facile agnoscat; ut autem etiam quanti ea valeant, æstimare queas, de illa Sanctæ Vita sequentia habeto. Etiam si quoniam tempore et quoniam ab auctore ecarata sit, nullo ex capite pateat, compositamque ab auctore incerto, Rosweydy disertè notet, Græcum tamen, qui eam concinnarit, existitisse, fas est colligere et quodam, quod ad manum habeo, Vitæ ejusdem Ms. exemplari; hoc enim præfationem (qua in re a reliquis omnibus exemplaribus, a me visis, differt) in capite sibi habet præfixam; in hac autem auctor, qui monachum se Dionysiumque vocatum fuisse prodit, abbatis sui jussu e Græco in Latinum sermonem subjectam S. Thaidis Vitam sese convertere, disertè declarat. Adhæc varix in hac, ut consideranti pateat, phrases seu loquendi formulæ, Græcis propriæ, occurrunt.

7 Quod vero ad tempus, quo Vita illa Græce ecarata primum fuerit, jam spectat, quin id ante seculum undecimum, quod, Thaidem etiam jam tum pro Sancta habitam fuisse, argumento est, factum jam fuerit, nullus dubito. Marbodius enim, Redonensis episcopus, qui, quemadmodum ex Præfatione, Operibus ejus, typis Parisiensibus anno 1708 vulgatis, præfixa, videre licet, seculo undecimo floruit, memoratam Sanctæ nostræ Vitam, cum jam ab altero, ut puto, e lingua Græca in Latinam fuisset conversa, stylo ligato, versibus Leoninis constante, expressit. Metrica isthæc Sanctæ nostræ Vita mox laudatæ Marbodi Operum editioni col. 1541 et tribus seqq. exstat inserta, nostroque etiam codice † Ms. 81 continetur. Tam hanc autem, quam illam iteratis hic typis subjungo, priorem quidem, quæ, quod minus antiqua sit, secundum dumtaxat locum obtinebit, e dicto nostro codice † Ms. 81 cum memorata editione Parisiensi collato, posteriorem vero, quæ, cum ex dictis seculo xi certo sit antiquior, fortassis etiam jam inde a seculo v aut iv per auctorem Sanctæ synchronum supparemve concinnata fuerit, e Rosweydy in Vitis Patrum editione, cum altero nostro, in quo etiam exstat, codice P Ms. 18 collata. Ac Marbodi quidem lucubrationem, quamvis nihil fere, quin in Vita altera continetur, suppeditet, etiam recudendam censui, tum quod, cum proluxa haud sit, futurum id putem non ingratum, tum quod Vitæ alteri dilucidandæ utcumque subserviat, uti observare licebit in Annotationibus, utriusque lucubrationi de more subdendis, quæ lectiones differentes præcipuas lectionem potissimum docebunt.

VITA

VITA

Auctore anonymo a,

Ex editione Rosweyiana, cum codice nostro P Ms. 18 collata.

CAPUT UNICUM.

Perversa Sanctæ vita, conversio, pœnitentia, felix obitus.

B Fuit quædam meretrix, Thaisi nomine *b*, tantæ pulchritudinis, ut multi propter eam vendentes substantiam suam ad ultimam pervenirent paupertatem: sed et lites inter se consentibus amatoribus suis, frequenter sanguine juvenum puellæ limen replebatur *c*. Quæ cum abbas Paphnutius *d* audisset, sumpto habitu sæculari et uno solido, profectus est ad eam in quadam Ægypti civitate *e*, deditque ei solidum * pro mercede peccati. At illa, accepto pretio, ait: Ingrediamur domum; tunc ille ingressus, ut lectum pretiosis vestibus stratum conscenderet, invitabat eam, et dixit: Si est interius cubiculum, in ipso eamus *f*. Illa dixit: Est quidem, sed si homines vereris, nec in isto exteriori cubiculo ullus ingreditur: si vero Deum, nullus est locus, qui Divinitatis ejus oculis abscondatur *g*.

2 Quod cum audisset senex, dicit ei: Et scis, esse Deum? Cui illa respondit: et Deum scio et regnum futuri sæculi, necnon et tormenta futura peccatorum. Dicit ei: Si ergo hæc nosti, cur tantas animas perdidisti, ut non solum pro tuis, sed et pro illorum criminibus reddita ratione damneris *h*? Quod cum Thaisi audisset, provoluta ad pedes Paphnutii monachi cum lacrymis exorabat, dicens: Pœnitentiam injunge, pater *i*; confido enim remissionem, te orante, sortiri; horarum tantum trium inducias peto, et post hoc quocumque jusseris, veniam, et quodcumque præceperis, faciam. Cumque locum illi abbas Paphnutius constituisset, quo venire deberet, illa discedens, collectis omnibus, quæcumque ex peccato susceperat, prolatisque in media civitate, populo spectante, igni supposuit, clamans: Venite omnes, qui peccatis mecum, et videte, quomodo ea, quæ mihi contulistis, exuram. Erat autem pretium librarum quadraginta *k*.

3 Quæ cum omnia consumpsisset, in locum, quem abbas constituit ei, perrexit: quam ille, reperto virginali monasterio, in cellula parva ducens, ostium cellule plumbo signavit, parvamque reliquit fenestellam, per quam ei victus modicus inferretur, jussitque ei omnibus diebus parum panis et paululum aquæ a sororibus monasterii *l* ministrari. Cum autem discederet, ostio plumbato, ait ad illum Thaisi: Quod jubes, pater, ut aquam meam effundam? At ille respondit: In cella, ut digna es. Cumque ite-

rum, quemadmodum Deum oraret, requireret, dicit ei: Non es digna nominare Deum, nec in labiis tuis nomen divinitatis ejus *m* adducere, sed nec ad cælum manus expandere, quoniam labia tua iniquitate sunt plena, et manus tuæ sordibus inquinatæ; sed tantummodo sedens contra Orientem respice, hunc sermonem solum frequenter iterans: Qui plasmasti me miserere mei *n*.

4 Cum ergo tribus annis ita fuisset inclusa condidit abbas Paphnutius, et mox profectus est ad abbatem Antonium *o*, ut ab eo requireret, si peccata ejus remisisset ei Dominus, an non. Cum ergo pervenisset, et tantam illi causam subtiliter nar-rasset, convocatis discipulis suis, abbas Antonius præcepit, ut illa nocte omnes vigilarent, et in oratione singillatim persisterent, quatenus alicui ex eis declararet Deus causam, pro qua abbas Paphnutius venerat. Itaque cum singuli secessissent, et incessanter orarent, abbas Paulus, major discipulus sancti Antonii *p*, vidit subito in cælo lectum pretiosis vestibus adornatum, quem tres **E** virgines clara facie fulgentes custodiebant. Cum ergo ipse Paulus diceret: Non est largitio hæc alterius, nisi patris mei Antonii, vox ad eum facta est: Non est patris tui Antonii, sed Thaisi meretricis *q* est.

5 Quod cum manifeste abbas Paulus retulisset, cognita Dei voluntate, abbas Paphnutius discessit, et reversus ad monasterium, in quo fuerat inclusa, ostium, quod obstruxerat, dissipavit; illa vero, ut adhuc ita permaneret inclusa, postulabat: cum vero aperuisset ostium, dixit ei: Egredere, quoniam remisit tibi Deus peccata tua. Illa respondit: Testor Deum, quia ex quo hic ingressa sum, omnia peccata mea velut sarcinam statui ante oculos meos, et non discesserunt peccata mea ab oculis meis, sed flebam semper illa conspiciens. Cui abbas Paphnutius ait: Non propter pœnitentiam tuam remisit tibi Deus, sed quia horum cogitationem semper habuisti in animo *r*. Et cum eam inde eduxisset quindecim tantum diebus Thaisi vixit, et sic pausavit in pace.

ANNOTATA.

a Græcus hic fuit, verosimillimeque ante seculum *x* floruit, imo forte etiam ante seculum *v*. Ad Commentarium prævium num. 6 et 7.

b Quam in civitate aut loco mulier hæc, quæ, quemadmodum in Comment. præv. num. 1 jam monui, paulo etiam aliter vocata reperitur, natales fuerit sortita, auctor noster nusquam edicit. Mawrolycus tamen, uti in Comment. præv. num. 3 videre licet, Alexandrinam illam appellat, eique etiam (rectene, an secus, compertum haud habeo) Equilinus favet. Thaisi interim seu Thais in Ægypto nata esse videtur, quod, quæ de illa narratur, in regione isthac, ut apparet, omnia acciderint.

c In codice nostro P Ms. 18 prima hæc perodus ita redditur: Fuit quædam meretrix, nomine Thaisi, tantæ pulchritudinis, ut pene multi propter eam, venditis substantiis suis, ad ultimam paupertatem pervenirent; sed et amantes ejus; pro zelo litibus inter se consentis, frequenter limina puellæ sanguineo veneno replebant: quæ lectio ab ea, quam editio Rosweyiana suppeditat, multum sane differt; discrimen autem ortum reor ex eo, quod hæc Sanctæ nostræ

Vita

A. ANONYMO.

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

aa

bb

cc

dd

ee

ff

gg

hh

ii

jj

kk

ll

mm

nn

oo

pp

qq

rr

ss

tt

uu

vv

ww

xx

yy

zz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

jjj

kkk

lll

mmm

nnn

ooo

ppp

qqq

rrr

sss

ttt

uuu

vvv

www

xxx

yyy

zzz

aaa

bbb

ccc

ddd

eee

fff

ggg

hhh

iii

A ANONYMO.

Vita e lingua Græca, qua primitus, uti in Comment. præv. docui, fuit conscripta, in linguam Latinam fuerit conversa a duobus scriptoribus diversis, quorum unius quidem versionem codex noster P Ms. 18, alterius vero editio Rosweydiana exhibet. Ea sedet sententia, quod plus semel etiam alibi col. noster et edit. Rosweydiana quam maxime discrepent, nec facile aliunde tanta discrepantia orta esse posse videatur.

d Abbas hic, qui, quemadmodum in Comment. prævio docui, Heracleotes etiam a loco, quo vitam anachoreticam egit, cognominatur, Florarioque nostro Ms. ad VIII Martii diem exstat insertus, a die isthac ad XXIX Novembris, qua a Maurolyco, Hermanno Greveno et Canisio refertur Sanctique etiam titulo a Petro de Natalibus ornatur, in opere nostro fuit remissus, eritque adeo, num in hoc Sanctos inter locum sibi exigat, ibidem examinandum.

e Codex noster P Ms. 18 habet: In quamdam Ægypti civitatem.

f Auctoris Græci verba, quæ verbis hisce Latinis, Tunc ille ingressus, ut lectum, pretiosis vestibus stratum, conscenderet, invitabat eam, et dixit: Si est interius cubiculum, in ipso eamus, hic respondent, longe melius, qui versionem, in codice nostro P Ms. 18 exstantem, adornavit, intellexisse videtur; ea enim sequentem hunc in modum exponit: Cumque ingressus esset, et lectum, pretiosis vestibus stratum, ut ascenderet, invitaretur, dixit ad eam: Si est interius cubiculum, in illud eamus; hæc autem lectio, cui etiam infra in Vita metrica Marbodus favet, præstat indubie lectione Rosweydiana, mox etiam data, secundum quam ipsemet Paphnutius Thaidem, ut exterioris cubiculi lectum conscenderet, incitavit, et tamen, ut ad cubiculum interius ducceretur, rogarit.

g In codice nostro P Ms. 18 habetur: Est quidem cubiculum; ubi nullus ingreditur sine Deo vero; non enim est locus, qui a divinitate ejus abscondatur; verum lectio Rosweydiana, quæ lectioni huic hic respondet, præstare videtur.

h famulum Dei esse Paphnutium, e paucis hisce ejus verbis Thais intellexit, gratiaque divina, quæ cordis ejus mutationem operari subito incipiebat, intus agente, fecit ac dixit, quæ proxime hic subduntur.

i Codex noster P Ms. 18 habet: Scio, esse pœnitentiam, Pater; hæcne autem, an Rosweydiana præstet lectio, determinare non ausim. Favet interim cod. nostro Sanctæ nostræ elogium, in Comment. prævio num. 2 e Menæis recitatum; hoc enim e primæva Græca Sanctæ Vita acceptum videtur, itaque de Thaide inter cetera memorat: Καὶ τελείαν πληροφάν λαβοῦσα, ὅτι ἐστὶ μετάνοια, quæ sensus pars, si ad verbum exponatur, sonat: Pœnitentiaque convicta, esse pœnitentiam; hinc autem videri potest, in primæva Græca Sanctæ Vita scriptum fuisse, Οἶδα, ὅτι ἐστὶ μετάνοια, quæ verba, nude spectata, non, prout editio Rosweydiana habet, injunge pœnitentiam, sed, prout in codice nostro P Ms. 18 legitur, Scio, esse pœnitentiam, Latine sonant, licet interim, spectato, in quo proferuntur, sensu, exponi etiam queant, Scio, pœnitentiam esse agendam, vel etiam, quod forte non nemini magis placebit Scio, esse pœnitentiæ locum.

k Codex noster P Ms. 18, qui libras, a Thaidem meretricio comparatas, auri fuisse, hoc loco adjungit, numero hæc quadraginta exstitisse, etiam notat; verum in elogio, ex Menæis in Com-

ment. prævio num. 2 dato, quadringentarum librarum pretio, quæ meretricio compararat Thais, circumscribuntur, idemque etiam a Marbodo, qui Vitæ prosaicæ exemplar, certo haud serius quam seculo XI scriptum, secutus indubie fuerit, in Vita metrica edenda fit, uti a Petro de Natalibus aliisque Legendariis diversis.

l Codex noster P Ms. 18 trium harum postremarum eorum loco dumtaxat habet: A Ceteris.

m In codice nostro legitur: Sanctæ Trinitatis.

n In hac orandi formula, quam Paphnutius Thaidi præscripserit, editioni Rosweydianæ etiam consentiunt codex noster P Ms. 18, Menæis et Menologium Sirlitanum in Sanctæ elogio.

o De magno hoc celeberrimoque Sancto ad XXII Januarii diem, quo Romano Martyrologio aliisque Fastis sacris quamplurimis exstat inscriptus, in Opere nostro tom. 2 Januarii actum jam est, ibidem etiam iis, quæ hoc numero narrantur, pag. 148, quod ad Sanctum illum spectent, in medium adductis.

p Alius indubie Paulus hic non designatur, quam magnus ille S. Antonii discipulus, qui a morum simplicitate vitæ absque fuco integritate Simplex vocatur, datusque apud nos jam est ad VII Martii diem, quo in Martyrologio Romano refertur.

q Codex noster habet: Taysis dilectæ Dei. Verum primæva Græcæ Thaidis Vitæ hic conformior videtur lectio Rosweydiana, utpote cui præter Legendarios diversos infra etiam in Vita metrica consonat Marbodus.

r Hæc cum grano salis intelligenda: neque enim Paphnutius; qui severissimam Thaidi pœnitentiam injunxit, pœnitentiæ opera prorsus esse inutilia existimavit. Hisce itaque verbis, si vere Paphnutii sint, dumtaxat, voluerit, Thaidem non tam vita maxime austeram, quam concepto de peccatis, menti suæ assidue obversantibus, dolore, cum detestatione eorumdem conjuncto, veniam meruisse.

VITA ALTERA

METRICA,

Auctore Marbodo, Redonensi episcopo a,

E codice nostro † Ms. 81 cum Parisiensi anni 1708 editione collato.

Vitam ejusdam mulieris carmine dicam,
Ut non desperent, qui mundi rebus adhaerent,
Sed per eam discant quia vult Deus ut resipiscant;
Nec resipiscentes habet ob sua crimina viles,
Aut sibi pluris erunt qui crimina non habuerant,
Sed mercede pari jube hos illosque beari.
Vivitur in cælo concorditer et sine zelo.
Pulchra puella nimis fuit olim nomine Thaysis,
Ægypto tota propter sua crimina nota;
Namque Deum sprevit, de cuius munere venit
Corporis ille decore et ad impia facta dedit cor.
Muscipulam

A Muscipulam Sathanæ perituris prostituit se ;
Ad turpes usus formosos vendidit artus ;
Noctes insomnes duxit, dum suscipit omnes.
Tanta sitis stupri fuit illi, tantaque lucri ;
Miscuit ætates, sprevit consanguinitates ;
Concubitus mœchos concessit, credidit æquos e.
Difficilis nulli, nisi qui nihil attulit illi.
Ut domus absque sera fuit omnibus illa chimæ-

ra.
Nobilium multi censu prædivate fulti
Facti mentis sunt, dum sua dent meretrici.
Ejus amatores, per crebras seditiones d
Dum Mars turbat hymen, macularunt sanguine li-

men.
Ante suas aedes fiebat mutua cædes,
Et de rivali currebant sanguine rivi.
Illa premens stratum, gemmis auroque bea-

tum,
Gaudet se rixæ precium causamque fuisse,
Et testes oris rivos putat esse cruoris.

B 3 Motus ea fama sanctus Paphnutius Abba,
Egredia vita signisque potens heremita,
Efficitur mœstus, flet, fundit pectore quæstus :
Hei mihi ! quot morbis, quam turpibus interit
orbis !

Quanta meo pago barathri surrexit imago !
Protinus exutus laicos vestitur amictus,
Dissimulans quod erat, dum Christo perdita
quærat ;

Argentum pondus capit ad quos noverat usus,
Et petit infandæ celeberrima tecta puellæ.
Ut fuit intrandi, fuit et data copia fandi ;
Argentum profert, pretiumque libidinis offert.
Illa viro raptò, properemus, dixerat, intro,
Et trahit ad lectum non hæc ad agenda profe-

ctum,
In quo strata cito dixit : Mi care, venito.
Non faciamus ita, responderat huic heremita,
Namque patens locus est, latebras nos quærere jus
est.

Thais ait contra : Deus aspicit intus et extra,
Tectaque noctis ei sic sunt quasi nuda diei ;
Quem si formidas, nullo celamine fidas ;
Si metuens homines latebras cupis interiores,
Nescis, quod quæris, quia non metuenda vereris,
Humanos visus contemnit pariete fisus

C Intulit hic monachus mulieris verba secutus :
Si testis sceleris Deus est, ut et ipsa fateris,
Nec locus occultus valet ejus claudere vultus,
Ergo supervæne paries opponitur iste ;
Visibus humanis sit enim procul arbiter omnis,
Non tamen evades, cum venerit ultima clades ;
Nam scelerum vindex scelerum fit testis et index.
O dilecta Deo, Regis cælestis imago !
Si Dominum nosti, cur servis illius hosti ?
Cur pro tam multis tecum pro teque sepul-

tis e
Æterno digne crucianda cremaberis igne ?
Non debes vitæ, non debes fidere formæ,
Omnes terra sumus, cito vita fugit, cito fu-

mus.
3 Tam veris verbis subito perterrita Thai-
sis
Væ mihi, væ, dixit ; pedibus senis oscula fi-
xit,
Et lacrymas fundens, et pugnis pectore tun-
dens

Ore virum blando regat, et suspiria dando,
Ut stans urbe foris expectet eam tribus horis,
Designansque locum rumpit commercia vo-
cum.

Octobris Tomus IV.

Inde rapit gazas, pigmenta, monilia, gem-
mas, A.MARRONO.

Vestes, argentum, tripodas, crateres et au-
rum,

Et quæcumque sua fuerat de carne lucrata,
In mediumque forum convectat opes vitiorum,
Quadringerarum quas constitit esse librarum f ;
Suppositoque rogo, prius hæc, ait, igne cre-

mabo,
Quam pro servatis barathri cremer ignibus atris.
Et prius omnino lecti consorte carebo,
Quam pro commissis barathri demergar abys-

sis.
O miseri cives, de quorum sum male dives !
Qui scelus emistis, et cum mercede petistis,
Præteritæ vitæ fructum spectare venite.
Pompa superborum redit huc, et lucra malo-

rum ;
Ignis consumet quicquid corruptio gignet ;
Pœniteat mecum vos, quos scelus inquinat æ-

quum, E
Participes culpæ meritorum participate.
Flens dabat has voces, et flere coegerat omnes,
Cum videt in tepidam simul omnia lapsa favil-

lam.
Evolat absque mora detestans facta priora,
Et sequitur Sanctum cupiens cælestia tantum.

4 Ille puellarum veniens ad septa sacra-

rum, lubens ac vo-
lens arctissi-
mæ cellæ in-
cluditur,
e qua deinde
Relligio quarum contemptrix deliciarum
Huc, si deficeret, solamina ferre valeret,
In cellam modicam, gaudentem transit amicam,
Obstruxitque foris, monstrans exempla rigoris ;
Una parte tamen breve jussit inesse foramen,
Per quod districtus posset contingere victus,
Parvum pondus aquæ, panisque die sibi qua-

que ;
Nam potu gelido restinguitur atra libido,
Et moritur mundo vivens de pane secundo.
Delicias tales jubet ut sibi dent moniales,
Neve quid addatur, metuenda voce minatur.

Ergo redire parat, postquam sua vota patra-
rat,
Cum sic de cella clamat miseranda puella :
Mi pater, ausculta, nec enim paro dicere mul-

ta,
Nec, rogo, discedas, donec mihi quod precer
edas. F

Mundi factorem breviter dic qualiter orem.
Nomen ait Christi, quo numquam digna fui-

sti,
Os per pollutum non est producere tutum ;
Nomen divinum sit ab ore tuo peregrinum,
Sed neque præsumas in cælum tendere pal-

mas,
Fraude diu blanda quæ tractavere nefanda ;
Tantum mœsta sede, nec ab hoc sermone rece-

de :
Qui me plasmasti, quæso, miserere precanti,
Et caput et mentem conversa tuens Orientem,
Mente licet fessa, numquam sic dicere cessa.
Hæc ubi dicta dedit plorans Patriarcha recedit.

5 Thais in obscuris solis intenta futuris
Luce fruens clara cordis se maectat in ara,
Jamque malis magnis cruciatur se tribus annis,
Cum pater ille pius miserando laboribus hu-

jus, post trien-
nium ab eo-
dem Paphnu-
tio, e facta
S. Antonii
discipulo re-
velatione
Christus utrum dederit veniam sibi, noscere quæ-
rit.
Te petit, Antoni, par cujus religioni
Orbis ab extremo vivebat ad ultima nemo,

33 Quid

A Mannoo. Quid quærat, dicit, quod quærit, postmodo di-
scit.

Nam jubet insomnes fratres Antonius omnes
Nocte secutura lacrymis et supplicæ cura,
Et precibus sanctis aures pulsare Tonantis,
Cuilibet ut clausam dignetur pandere causam,

g Nec tamen his aperit, quid sit, quod discere quæ-
rit.

Tunc reliquis potior Paulus cognomine major
Mentis in excessu, fixo super æthera gressu,
Gemmis ornatum cernit radiare grabatum,
Murice constratum, visuque per omnia gra-
tum,

Quod tanquam stellæ tres servavere puellæ ;

Quæ dum miratur, so li sibi talia fatur :

h Hanc, pater Antoni, requiem tibi credo para-
ri h.

Reddita vox inquit, quæ nil dubitabile lin-
quit,

i Non cujus dicis, sed Thaisidis est meretricis i.

B 6 His ita compertis, gressus ad Thaysida ver-
tis,

peccata ei
esse remissa
edocto, egre-
di jubetur,
brevisque
post mori-
tur.

Optime Paphnuti, mox fracto carcere duci
Præcipis inclusam longo cruciamine tusam,
Atque renitentem, latebrasque fovere volen-
tem

Consolaris ita : Sit pax tibi, sit tibi vita.

Non ultra piores, finisti namque labores,

Omnia commissa tibi noveris esse remissa,

Reddidit illa Patri : Sub tempore carceris atri
h,

Quo semper luxi, nil longum, nil grave duxi

Ad peccatorum pondus numerumque meorum.

Hoc ita me pressit, quod nunquam mente reces-
sit.

Naribus ut flatum sic gessi mente reatum.

Tunc pater : Hoc, inquit, tibi nil pœnale relin-
quit,

Pectore quod tristi perfecte pœnituisti ;

Namque Deo gratus plus spiritus est tribula-
tus,

Quam tribulata caro cruciamine semper amaro. D
Plus cor contritum probat inque bono stabili-
tum,

Quam si compescis te semper ab omnibus escis.
Quinque illa tribus vixit super ista diebus,
Et sic cum Christo mundo requievit ab isto.

ANNOTATA.

a *Episcopum hunc vitæ sanctitate eluuisse, se-
culoque xi floruisse, luculenter docet Opusculis
ejus, metro Leonino ut plurimum conscriptis an-
noque 1708 typis Parisiensibus vulgatis, præmis-
sa admonitio; ad quam proinde studiosum lecto-
rem remitto.*

b *Editio Parisiensis habet : Namque Deum
spravit, de cujus munere vivit. Corporis ille decor,
et ad impia facta dedit cor; verum præstat, ut ap-
paret, codicis nostri lectio.*

c *In editione Parisiensi legitur : Concubitus
mœchos concessis credidit æquos; verum et hic co-
dicis nostri lectio præstare videtur.*

d *Versus hic in editione Parisiensi desideratur.
e Editio Parisiensis legit : Cur pro tam multis
tecum pariterque sepultis; sed nostra iterum le-
ctio præstare videtur.*

f *Totidem librarum fuisse, quæ Thais mer-
etricio compararat, etiam asseverant Menæa et
Menologium Sirlertianum; at non item Vita San-
ctæ præcedens, prout a Rosweydo est edita, atque
in codice nostro P Ms. 18 exstat.*

g *Editio Parisiensis versus hunc proxime an-
tecedenti minus recte præmittit.*

h *Editio Parisiensis melius, ut apparet, repo-
ni.*

i *Editio Parisiensis habet : Non cujus dicis, sed
Thaisidis meretricis; hæcne autem, an nostra præ-
stet lectio, nequeo edicere.*

k *Versus huic alterum, in quo vocabulum re-
dundat, editio Parisiensis substituit. En illum :
Reddidit illa Patri : quod sub tempore carceris
atri.*

DE S. LIBARIA VIRG. MART.

IN TULLENSI DIOECESI IN LOTHARINGIA

C

SYLLOGE

C. S.

De illius cultu ac gestis parum notis.

FORTE SUB
JULIANO.
Hujus me-
moria exstat

A d tertium hujus mensis diem dedimus S.
Mennam, seu Mannam virginem, Fontaneti
et alibi in Lotharingia cultam. Hujus, ut
creditur, soror, virgo quoque ac præterea martyr,
Libaria nomine, quam Galli passim Libaire di-
cunt, Castellanus Latine Leobariam, Gallice
vero Libiere vocat, in Campania autem Galli-
ca Livieri appellari asserit. hoc die memoranda
venit, cultu æque ac S. Menna, non certioribus
gestis nota. Quod magis miror; quamquam hanc
sub Juliano Apostata passam velint, silent de
eadem non modo Ado et Usuardus, verum et-
iam horum Auctaria, a Rosweydo Sollierioque
edita. Primus, apud quem ejusdem memoriam
in Martyrologiis legi, auctor nostri Ms. Flora-

rii Sanctorum, anno 1486 perducti ad calcem,
eam ad hunc diem VIII Octobris omnia pala-
stra, et cultus loco, laudavit : cultum tamen
longe antiquiorum esse, ex dicendis indubitatum
fuit.

2 Sic ibidem habet laudatum Florarium :
Item sanctarum virginum Regenfredis et Liba-
riæ martyris. Palæstram utcumque addidit Phi-
lippus Ferrarius in Catalogo Generali Sanctorum
quorum memoria non exstat in Martyrologio Ro-
mano, hoc eodem die dicens : In territorio Tul-
lensi S. Lybariæ, virginis et martyris; et in An-
notatis laudans Kalendarium ecclesiæ Tullen-
sis, et monumenta ecclesiæ Grandensis. Consonat
Saussayus in Supplemento sui Martyrologii
Gallicani